

COPACII MOR ÎN PICIOARE

de Alejandro Casona

Teatrul Giulești repune azi în circulație o piesă a lui Casona care s-a bucurat de o mare popularitate în urmă cu vreo 20 de ani. *Copacii mor în picioare*, iată un titlu care a circulat endemic pe multe afișe românești și străine prin anii '50; o piesă cu o broderie livrescă, pe o temă frecventă în teatrul imediat și domestic al epocii: realitatea și nevoia de iluzii, adevărul cotidian mizer, trist, și visul, amăgirea... Silueta vânzătorului de iluzii, a „vânzătorului de gheață”, chipul „omului care aduce ploaie”, a comis-voiajorului de bucurii și consolări preambalate, plutea în aer peste toate decepțiile și dezastrele războiului și, mai ales, în literatura continentului nelovit de bombe a înflorit acest personaj-prototip al Vrăjitorului, al jongleurului de miraje, care prin nesecata lui omenie transfigurează viețile celor din jur. În piesa spaniolului Casona, naturalizat la Buenos-Aires, piesă scrisă în 1949, găsim și numeroase ecouri ale teatrului francez interbelic, atmosfera vaporos-poetică, provincialismul, suflătesc din piesele „colorate” ale lui Anouilh, aparența unor conflicte sociale, înăbușate între pereții caselor burgheze, ca în teatrul lui Salacrou — într-un cuvânt, elemente indispensabile din recuzita bulevardului pigmentat cu problematică socială...

Ne aflăm într-o bizară instituție filantropică, creație a unui doctor, Ariel care își propune, printr-o organizare eficientă, vindecarea durerilor morale; asistăm, așadar, la o asemenea acțiune întreprinsă în căminul plin de bună stare al bătrînului Fernando Balboa, dar adînc lovit moralmente de fuga în Canada a unui nepot nerecunoscător și nemernic. Soluția e simplă: directorul beneficei fundații, apelînd la serviciile unei tinere — ea însăși o naufragiată a vieții tîntînd la un colac de salvare — va înscena întoarcerea nepotului rătăcitor, travestit în soț fericit, arhitect realizat și copil pocăit și va însenina bătrînețea bunicii Balboa, alinînd, prin prezența sa și a frumoasei Martha, chinurile unei boli incurabile, dar, în primul rînd durerile suflului... Sosirea întempestivă a adevăratului nepot, ficalos și șantajist, erupție brutală a adevărului vieții, sfîșie paravanele din această comedie a fericirii, creînd un suspens; aparent doar, căci morala acestei fabule, și anume „copacii mor în picioare”, exprimă

tăria bunicii de-a rezista în fața adevărului, puterea omului de-a suporta vicisitudinile vieții, printre care nerecunoștința copiilor, nu e dintre cele mai mici. Îmi amintesc spectacolul de la sala „Casandra”, jucat în urmă cu mulți ani (printre alții, Florin Piersic și Leopoldina Bălănuță erau în distribuție), și mă întreb de ce piesa îmi pare azi teribil de demodată, de simplistă, de puerilă? Mai bine zis, mă întreb cum de-am putut vibra atunci la apelul acestui text? Scriitura e, evident, în cheie minoră, și întriga, schematică confecționată, nu izbutește să înalțe faptele la nivelul unei problematice reale, îmbrățișînd raporturile complexe realitate-adevăr, iluzie-fericire. Miza mică a situației expediază reflecțiile dramaturgice la periferia literaturii pe această temă, iar livrescul tramei blochează generozitatea mesajului.

E posibil ca publicul teatrului Giulești să acorde spectacolului o caldă adeziune, nevoia de melodramă, cum constatăm și cu alte prilejuri, fiind reală și adîncă, iar melodrama pe tema raporturilor familiare deteriorate, dintre cele mai gustate. Fiecare epocă își are însă producțiile proprii de melodramă, cu soluții specifice, convergente cu mutațiile din sensibilitatea, gustul, clișeele de gîndire ale timpului respectiv, deci, din acest punct de vedere, lucrarea lui Casona este azi demodată; în necazurile bunicuțelor consolete de un moș Grăciun, nu mai cred nici chiar bunicuțele... Ceea ce nu înseamnă că nu se găsește azi puzderie de alte piese melodramatice sau comedii „larmoyantes”, confecționate după întrebările, frămîntările, conflictele timpului nostru și, inclusiv, pe tema „prăpastia dintre generații”, sursă inepuizabilă de conflict...

La senzația de vetust a piesei contribuie poate și transcripția scenică. Spectacolul este lucrat serios, chiar foarte serios, meșteșugul și sîrguința răzbat din fiecare scenă; regizoarea Geta Vlad, în bună colaborare cu scenograful Dimitrie Sbiera, a montat o reprezentare fidelă textului, într-un cadru plastic frumos, — vag țipător în actul I, dar plin de gust și de „culoare locală” în celelalte. Totuși, discrepanța în compoziția dramaturgică n-a putut fi atenuată și ritmul lasă mult de dorit. Trăvaliul regiei se vede, însă, în jocul actorilor, în relațiile obținute între parteneri, în care stăruie o ambianță de grație și luminozitate; — raporturile celor din casa Balboa degajă miresma rară a sentimentelor nobile, curate și frumoase, dar total lipsite de umbre sau semitonuri. Interpretările, fără excepție în registrul compozițiilor, sînt lucrate în majoritate cu discreție, finisarea însoțind atît mișcările de prim-plan cît și aparițiile din fundal. Vișara înflia e Marga Anghelescu (Bunica), care compune un portret emoționant, cu adîncimi subtile, minuind cu eleganță evantaiul decepțiilor. Corado Negreanu (Bunicul) împune masca unui „tată nobil”, cu o demnitate gravă, ferind-o de ridicol, Peter Paulhofer (Directo-

cul) participă cu un farmec calm — dar cu o surprinzătoare lipsă de umor și fantezie la jocul al cărui maestru de ceremonii este, iar partenera sa directă, Ileana Cernat (Martha) aduce o binevenită pată de lumină. În rolul „sceleratului” din melodramă, Dan Tufaru (Mauricio) joacă cu sinceritate disperarea „durului”, sugerind că situația limită a falimentului moral aparține cu adevărat realității, și prin aceasta el pare singurul personaj veridic într-o lume de muceva, singurul om într-o adunare de îngeri.

În rest, au punctat apariții de efect teatral îngrijit: Ion Vileu, Mihail Stan, Maria Georgescu-Pătrașcu, Irina Mazanitis-Fugaru, Luiza Derderian-Marcoci și George Bănică.

Copacii mor în picioare va fi probabil un spectacol de serie lungă pe scena de la Giulești. Rolurile dau actorilor satisfacții și actorii le transmit publicului, întrebarea rămâne ce dă această piesă unor spectatori ce caută la teatru și altceva decât o evaziune?

Mira Iosif

Ileana Cernat, Peter Paulhofer, Corado Negreanu și Marga Anghelescu în „Copacii mor în picioare”

Teatrul „Ion Creangă”

MOȘTENITORII

de I. D. Șerban

Eforturile Teatrului „Creangă” de a evada din amorteala cu care ne-a familiarizat în ultimul timp se pare că s-au canalizat într-o direcție tematică de bun augur: promovarea textelor inspirate din realitatea imediată a pionierilor și școlarilor.

Între aceste limite s-au încadrat, credem, și intențiile dramaturgului I. D. Șerban care a dorit, incontestabil, să aducă pe scenă ceea ce am putea numi preocupările politice ale pionierilor, angajarea lor în forme ingenioase de activitate productivă, de acomodare „în micro” cu problemele sociale ale maturilor. Faptul că în mai multe așezări rurale „organizațiile pionieresti” au depășit etapa „lotului școlar” (pe care se primeau primele noțiuni agro-zootehnice), că au luat ființă microcooperative agricole de producție menite să stimuleze inițiativa creatoare și spiritul gospodăresc al mezinilor, reprezintă azi o noutate de prima mână și o experiență pedagogică de mare eficiență.

Ceea ce credem că a ignorat autorul este, ca să spunem așa, faptul că subiectul ales nu era compatibil cu comedia de substanță

că în nici un caz nu se poate ride de acțiunea în sine cîtă vreme fenomenul nu a ajuns în faza de comedie. Or, acest adevăr estetic nu poate fi raportat la respectul nou adevăr al vieții pionieresti, care trebuie adus în scenă conform spiritului său: microceapurile nu reprezintă o formă de activitate total generalizată, nu au devenit niște bunuri ale trecutului, istoria lor abia se încheagă. Poate de aceea mijloacele comice ale lui I. D. Șerban au rămas tot timpul exterioare spectacolului propus. Tema și ideea (într-un ținut agrar, o ripă, degradată devine, prin munca entuziastă a copiilor, un pămînt cu productivitate sporită, o „ripă de aur”), impunea de la început un spor de interes. Dar intriga este cu totul ignorată în prima parte a spectacolului: ea se declanșează abia în partea a doua, cînd pionierii sînt derutați de posibilitatea de a pierde, de a li se retrage dreptul de a cultiva ripa, de a mai fi mici cooperatori. Acest inconvenient (suficient pentru a purta povara conflictului) ar fi putut structura un spectacol real, generator de umanism, un spectacol pentru copii. De altfel, ideea aceasta este și exprimată într-o replică, „Dacă ne luai ripa ne sărăcești cu totul”, ripa constituind o investiție afectivă, în spiritul idealului etic al societății noastre. Apellînd la un comic de limbaj, exterior mesajului, propriu mai mult spectacolelor de revistă („Nicu lui Cremene a tăiat porcu”. Și-a rupt piciorul. Porcu” — sau „ne prinde sca... sca... noaptea”, tehnică de umor, supraepuizată de personajul Tânase, echivalentul mîscăriciului din teatrul medieval, sau „Eu vreau să rămînă cu noi, chiar dacă e mincinos și hoț, pentru că e... cîstît”).